

Notitie opbrengsten groeps gesprekken NDM

September 2023

Onderzoek WODC-bijdrage Nationale Drug Monitor, EMCDDA-workbooks en EDR tabellen 2023

Disclaimer: de in deze notitie gepresenteerde beschouwingen en opinies zijn van de inhoudelijk experts en vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de opvattingen van de organisatie waar zij werkzaam zijn.

Inleidend

Binnen het onderzoek ten behoeve van het updaten van de informatie in de WODC-bijdrage aan de Nationale Drug Monitor, de EMCDDA-workbooks en de EDR-tabellen zijn drie groeps gesprekken georganiseerd. Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC). In de drie groeps gesprekken zijn de cijfermatige ontwikkelingen uit de Nationale Drug Monitor (NDM), EMCDDA-workbooks en EDR-tabellen voorgelegd aan inhoudelijk deskundigen van verschillende organisaties en enkele wetenschappers. Gezamenlijk is de context van de gesignaleerde ontwikkelingen verkend en zijn mogelijke verklaringen besproken om de ontwikkelingen te duiden. Daarbij is geprobeerd onderscheid te maken tussen autonome trends en invloeden van de coronacrisis.

Twee van de drie groeps gesprekken hadden een thematische invalshoek en behandelden respectievelijk de NDM-onderdelen 16 ('Drugscriminaliteit') en 17 ('Middelengebruik en strafbaar gedrag'). Voor deze groeps gesprekken zijn relevante partners uit de strafrecht keten en een academische onderzoeker uitgenodigd. Het laatste gesprek werd gevoerd met medewerkers van de Nationale Politie. In dit gesprek zijn thema's uit beide NDM-onderdelen opgenomen, maar zijn alleen de ontwikkelingen besproken waar de Nationale Politie zicht op heeft.

Groeps gesprek 1: Ontwikkelingen in drugscriminaliteit

Bij dit groeps gesprek waren medewerkers aanwezig van het WODC, de Universiteit van Utrecht (UU), de Douane, de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) en het Trimbos-instituut. Het groeps gesprek vond plaats op 13 september 2023 via Microsoft Teams. In een los interview is met medewerkers van het Openbaar Ministerie (OM) gesproken. Dit losse gesprek vond plaats op 11 september 2023 via Microsoft Teams.

Thema 1: Inbeslagnames van drugs door de Douane

- **Ontwikkeling:** het totaal aantal kilo's drugs dat door de Douane in beslag is genomen in 2022 is gedaald in vergelijking met 2021. Deze daling was met name zichtbaar voor cocaïne. In 2022 heeft de Douane 51.447 kilo cocaïne in beslag genomen, in 2021 was dit 71.796 kilo.
- **Bron:** registraties Douane.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de sterke daling in het aantal inbeslaggenomen kilo's cocaïne in 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling

- UU: ten opzichte van 2021 is er inderdaad sprake van een daling van het aantal inbeslaggenomen kilo's cocaïne, maar wanneer er naar een ruimere periode wordt gekeken is er nog steeds sprake van een stijgende trend. De coronajaren (2020 en 2021) waren mogelijk uitzonderlijke jaren, maar in 2022 lijkt de trend weer langzaam te normaliseren. De aantallen beginnen te lijken op het beeld voor de coronapandemie. Een nuancering die hierbij aangebracht zou kunnen worden, is dat er geen signalen zijn dat de productie van cocaïne gedaald is.
- Douane: het aantal kilo's is in 2022 inderdaad gedaald ten opzichte van 2021, maar het aantal inbeslagnames in 2022 is relatief stabiel gebleven. Dat betekent dus dat de in beslag genomen partijen in 2022 kleiner waren dan die in 2021. Bovendien is in 2022 ten opzichte van 2021 veel meer cocaïne met bestemming Nederland in beslag genomen in Zuid-Amerikaanse landen. Mogelijk draagt de verbeterde samenwerking in vroegere stadia van de smokkelroute bij aan eerdere onderscheppingen.
- **Ontwikkeling:** hoewel het totaal aantal in beslag genomen kilo's daalde in 2022 ten opzichte van 2021, waren er ook drugstypen waarvan meer in beslag is genomen, met name bij marihuana en heroïne. In 2022 nam de Douane 5.492

kilo marihuana in beslag, in 2021 was dit 734 kilo. De Douane nam 2.611 kilo heroïne in beslag in 2022 en 1.734 kilo in 2021.

- **Bron:** registraties Douane.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de sterke stijging in het aantal inbeslaggenomen kilo's marihuana?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de sterke stijging in het aantal inbeslaggenomen kilo's heroïne?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling

- Douane: voor beide soorten drugs zouden de grote schommelingen in aantal het kilo's veroorzaakt kunnen worden door één grote partij die in een bepaald jaar in beslag is genomen. Dit soort uitschieters komt met enige regelmaat voor, waardoor de trend mogelijk weerbarstig kan zijn.
- UU: de aantallen liggen bij deze soorten drugs te laag om een trend te herkennen. Door de lage aantallen wordt het beeld snel vertekend bij inbeslagname van een grote partij. Daarnaast moet ook bij deze soorten drugs in acht worden genomen dat 2020 en 2021 bijzondere jaren waren met betrekking tot drugssmokkel. Als gevolg van de coronapandemie zijn mogelijk nieuwe smokkelroutes ontstaan.

Thema 2: Door de politie geregistreerde harddrugsincidenten

- **Ontwikkeling:** het aantal door de politie geregistreerde harddrugsincidenten schommelde in de periode 2014-2022 tussen de 7.100 en 8.500 incidenten per jaar. In 2019 was er echter een piek te zien. In dat jaar registreerde de politie namelijk 8.720 harddrugsincidenten. In 2020 en 2021 daalde het aantal geregistreerde harddrugsincidenten naar respectievelijk 7.963 en 7.167. In 2022 steeg het aantal incidenten weer naar 8.201.
- **Bron:** BVH-registraties Nationale Politie.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de piek in geregistreerde harddrugsincidenten in 2019?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in geregistreerde harddrugsincidenten in 2022 ten opzichte van 2021?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- UU: een mogelijke verklaring voor de stijging in 2022 zou de coronapandemie en de coronamaatregelen kunnen zijn. In 2020 en 2021 zou het aantal harddrugsincidenten dat door de politie is geregistreerd gedaald kunnen zijn als gevolg van de coronamaatregelen, waardoor mensen minder uitgingen of samen kwamen. In 2022 waren er minder coronamaatregelen, waardoor het aantal harddrugsincidenten weer gestegen zou kunnen zijn. Verder is de trend voor het aantal harddrugsincidenten relatief stabiel. Voor de piek in 2019 is geen duidelijke verklaring.
- Het Trimbos-instituut: een mogelijke verklaring voor de stijging in 2022 t.o.v. 2021 zou kunnen zijn dat het harddrugsgebruik na de coronajaren weer is gestegen. Uit berichtgeving in de media blijkt ook dat er weer meer 'open drug scenes' zijn. Dit zou ertoe hebben kunnen leiden dat ook de geregistreerde harddrugsincidenten bij de politie weer zijn gestegen.

Thema 3: Instroom Opiumwetzaken bij het OM

- **Ontwikkeling:** in 2022 daalde de instroom van het aantal Opiumwetzaken bij het OM ten opzichte van 2021 en 2020. In 2022 stroomden 12.885 Opiumwetzaken in bij het OM, in 2021 en 2020 waren dat respectievelijk 15.255 en 15.125 Opiumwetzaken. Deze ontwikkeling past bij de dalende trend die sinds 2014 zichtbaar is (met uitzondering van een stijging in 2019).
- **Bron:** registraties WODC.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaring is er voor de daling van het aantal Opiumwetzaken dat in 2022 instroomde bij het OM?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- OM: een mogelijke verklaring voor de daling van de instroom van Opiumwetzaken bij het OM in 2022 zou kunnen zijn dat de nadruk binnen de aanpak van ondermijning verschoven is. In lijn met de kabinetsbrede aanpak is de aanpak van ondermijning geïntensiveerd en is de nadruk meer komen te liggen op zwaardere zaken. Deze zaken zijn mogelijk in volume kleiner, maar zijn van aard zwaarder. Daardoor zou de instroom van Opiumwettelijke delicten mogelijk kunnen dalen. De verschoven nadruk binnen de aanpak van ondermijning is tevens te zien wanneer gekeken wordt naar het aantal soft- en harddrugszaken dat instroomt bij het OM. In recente jaren is het aantal softdrugszaken dat instroomt bij het OM gedaald, terwijl het aantal harddrugszaken dat instroomt bij het OM gestegen is.
- WODC: een mogelijke verklaring voor de daling van de instroom van softdrugszaken in 2022 zou kunnen zijn dat het zwaartepunt in het maatschappelijke (en politieke) debat is verschoven. Het maatschappelijk debat gaat de laatste jaren steeds meer over harddrugs en minder over softdrugs. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de prioriteiten bij de

politie ook zijn verschoven en dat er daarom ook minder softdrugzaken instromen. Daarnaast zouden de capaciteit bij de politie en na-effecten van de coronapandemie ook mogelijke verklaringen kunnen zijn.

- UU: een mogelijke verklaring voor de daling in de stroom in 2022 zou kunnen liggen in de daling van de instroom van softdrugzaken. Daarnaast zou de normalisering van harddrugs en het maatschappelijk debat rondom harddrugs kunnen bijdragen aan een grotere focus op harddrugs en minder nadruk op softdrugs. Hierdoor zijn de prioriteiten bij de politie mogelijk ook verschoven, waardoor er minder softdrugzaken instromen bij het OM.

Thema 4: Afdoening OM en rechter in Opiumwetzaken

- **Ontwikkeling:** in 2022 is het aandeel beleidssepots (ten opzichte van het totaal aantal afdoeningen) gestegen in vergelijking met 2021. Het aandeel onvoorwaardelijk beleidssepots bedroeg 9,8 procent in 2022 en 7,7 procent in 2021. Het aandeel voorwaardelijke beleidssepots bedroeg in 2022 3,2 procent en 2,6 procent in 2021.
- **Bron:** registraties WODC.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in het aandeel beleidssepots in 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- OM: een mogelijke verklaring voor de stijging van het aandeel beleidssepots in 2022 zou kunnen samenhangen met de zittingscapaciteit ten tijde van de coronapandemie. Als gevolg van de coronamaatregelen was er een beperkte zittingscapaciteit, waardoor er voor relatief lichte zaken alternatieve manieren van afdoening (anders dan strafrechtelijk) gezocht werden. De beperkte zittingscapaciteit werkte mogelijk ook door in 2022, waardoor het mogelijk is dat in 2022 eveneens voor lichtere zaken gezocht is naar alternatieve manieren van afdoening.
- **Ontwikkeling:** in 2022 is het aantal de door de rechter (in eerste aanleg) afgedane Opiumwetzaken gedaald ten opzichte van 2021. In 2022 werden 5.960 Opiumwetzaken door de rechter (in eerste aanleg) afgedaan, in 2021 waren dit 6.890 zaken. De daling is het sterkst te zien in het aantal Opiumwetzaken over softdrugs. In 2022 zijn 1.955 Opiumwetzaken rondom softdrugs afgedaan door de rechter (in eerste aanleg), in 2021 waren dit 2.635 zaken.
- **Bron:** registraties WODC.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling in het aantal Opiumwetzaken dat door rechter (in eerste aanleg) is afgedaan?
- **Vraag:** welke mogelijk verklaringen zijn er voor de relatief sterke daling in 2022 van door de rechter (in eerste aanleg) afgedane Opiumwetzaken over softdrugs?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- UU: een mogelijke verklaring voor de daling van het aantal softdrugzaken dat door rechter (in eerste aanleg) is afgedaan zou kunnen zijn dat daling van softdrugzaken eerder in de keten zich doorzet in de hele strafrechtketen. Als er minder zaken instromen bij de politie, worden er ook minder zaken afgedaan in eerste aanleg door de rechter. Daarnaast past wat er gebeurt in Nederland goed binnen de internationale trend. Op internationale schaal is er sprake van een daling van softdrugdelicten. Dit komt onder andere doordat de regulering van softdrugs steeds beter wordt.
- Het Trimbos-instituut: mogelijk zou de daling van het aantal softdrugzaken in de strafrechtketen ook verband kunnen houden met het Experiment gesloten coffeeshopketen. Het vervolgen van sommige softdrugdelicten zou mogelijk tegenstrijdige signalen af kunnen geven in het licht van het experiment.

Overige ontwikkelingen die zijn genoemd:

- WODC: de ontsluiting van 'encrypted messenger services' heeft ertoe geleid dat er in meer Opiumwetzaken kon worden vervolgd en in meer zaken strafoplegging kan (gaan) plaatsvinden. De bewijsvoering is daardoor ook veranderd en er zijn meer kleine(re) zaken opgepakt en afgedaan (wat mogelijk de piekjes kan verklaren in 2020 en 2021).
- Douane: er worden door de Douane steeds meer controles uitgevoerd op de maritieme stroom van vrachtschepen. Deze controles kunnen zowel repressief als preventief werken.
- UU: er wordt vaak gesproken over een waterbedeffect. Een dussdanig effect is vaak niet het gevolg van strengere regelgeving of controles in Nederland ten opzichte van andere landen, zoals bijvoorbeeld België, maar het resultaat van wijzigingen in eerdere stadia van de smokkelroutes. Iets wat wel van grote invloed kan zijn, zijn de routes van legale goederen vanuit Latijns-Amerika naar Europa. Wanneer er meer legale goederen vanuit Latijns-Amerika naar Europa komen, zullen er ook meer drugs aankomen in Europa. Wanneer we dus willen kijken wat de oorzaken van een waterbedeffect zijn, moeten de routes van legale goederen ook in beschouwing worden genomen.

- UU: in Latijns-Amerika is het mogelijk steeds moeilijker om precursoren voor cocaïne te krijgen. Om die reden worden mogelijk vaker alleen de grondstoffen naar Nederland gesmokkeld, om vervolgens de cocaïne hier te produceren.
- OM: in de laatste jaren is de aandacht voor innovatieve opsporingsmethoden (zoals analyse van cryptodata) toegenomen. Er wordt ook meer geïnvesteerd in deze methoden. Deze toegenomen aandacht en investeringen zijn tevens van invloed op de werkwijze van het OM. De aard van opsporingsonderzoeken verandert en vraagt om nieuwe expertise op het gebied van bijvoorbeeld cryptodata.

Groepsgesprek 2: Ontwikkelingen in middelengebruik en strafbaar gedrag

Over dit NDM-onderdeel heeft geen groepsgesprek plaatsgevonden. In plaats daarvan zijn drie losse interviews afgenomen met medewerkers van het Centraal Bureau voor de uitgifte van Rijvaardigheidsbewijzen (CBR), de Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Het interview met CBR vond plaats op 11 september 2023, het interview met SVG vond plaats op 12 september 2023 en het interview met DJI vond plaats op 14 september 2023. Alle interviews vonden plaats via Microsoft Teams.

Thema 1. Verslavingsproblematiek onder justitiabelen

- **Ontwikkeling:** in de gevangenis vinden urinecontroles plaats om het gebruik van drugs te testen. Die controles worden steekproefsgewijs verricht. Daarnaast wordt getest op drugs als er aanwijzingen zijn voor drugsgebruik of als bij gedetineerden eerder drugsgebruik is geconstateerd. Het betreft dus geen aselechte steekproef. Zowel in absolute als in relatieve zin is het aantal positieve testen bij urinecontroles onder justitiabelen in 2022 hoger dan in 2021. In 2022 waren er ongeveer 37.000 positieve testen (6,2% van het totaal aantal uitgevoerde testen). In 2021 waren er ongeveer 30.200 positieve testen (5,5% van het totaal aantal uitgevoerde testen). Ook in vergelijking met 2020 was het aantal positieve urinetesten hoger in zowel 2022 als 2021. In 2020 betrof het aantal positieve urinetesten ongeveer 29.500 (6% van het totaal aantal uitgevoerde testen).
- **Bron:** registraties DJI.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal positieve urinetesten in detentie tussen 2020-2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- DJI: een mogelijke verklaring voor de stijging van het aantal positieve urinetesten in detentie zou de normalisering van drugsgebruik in de samenleving kunnen zijn. Vóór detentie gebruiken personen mogelijk al soft- of harddrugs en binnen detentie zou de vraag mogelijk nog steeds kunnen bestaan. Hoewel gedetineerden die vóór detentie mogelijk met verslavingsproblematiek (of met multiproblematiek) kampten medicatie krijgen, zou het ook mogelijk kunnen zijn dat zij zich daardoor afgevlakt voelen en alsnog de wens hebben om drugs te gebruiken.

Thema 2. Rijden onder invloed

- **Ontwikkeling:** in 2022 zette de stijgende trend door in het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken waartoe het CBR heeft besloten. In 2022 nam het CBR 4.370 keer het besluit om een onderzoek te starten naar de rijgeschiktheid van personen wegens mogelijk problematisch alcoholgebruik. In 2021 was dit 3.010 keer. Het CBR besloot in 2022 tevens 5.139 keer een onderzoek naar rijgeschiktheid in te stellen wegens mogelijk problematisch drugsgebruik. In 2021 was dit 3.983 keer. Tot slot besloot het CBR 130 keer een rijgeschiktheidsonderzoek naar mogelijk problematisch alcohol- en drugsgebruik uit te voeren in 2022. In 2021 was dit 88 keer.
- **Bron:** registraties CBR.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken in 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- CBR: de stijging van het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken in 2022 zou verband kunnen houden met de coronapandemie. In 2020 en 2021 is het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken mogelijk gedaald als gevolg van de coronamaatregelen: er gingen minder personen de weg op, waardoor mogelijk ook minder personen onder invloed van alcohol of drugs de weg op gingen. Daarnaast zou het ook kunnen zijn dat de nadruk van de handhaving als gevolg van de coronamaatregelen verschoven is van de verkeershandhaving naar de handhaving op contactverboden. In 2022 waren er minder coronamaatregelen, mogelijk steeg hierdoor het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken ten opzichte van 2021. Een aanvullende verklaring voor de stijging van het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken zou kunnen zijn dat de handhaving op rijden onder invloed opgeschaald is. Aangezien de instroom van het CBR voor een groot deel bestaat uit meldingen die door de politie gedaan zijn, zou een

opgeschaalde handhaving op rijden onder invloed kunnen bijdragen aan een stijging van het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken.

- **Ontwikkeling:** in 2022 is het aantal bestuurlijke maatregelen dat het CBR heeft opgelegd gestegen. In 2022 zijn de educatieve maatregel alcohol en verkeer (EMA) en de licht educatieve maatregel alcohol en verkeer (LEMA) respectievelijk 6.412 en 1.791 keer opgelegd. In 2021 werden de EMA en LEMA respectievelijk 4.163 en 1.200 keer opgelegd.
- **Bron:** registraties CBR.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal opgelegde cursussen in 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- CBR: een mogelijke verklaring voor de stijging van het aantal opgelegde educatieve maatregelen in 2022 zou verband kunnen houden met de coronapandemie. In 2020 en 2021 zou het aantal opgelegde educatieve maatregelen gedaald kunnen zijn als gevolg van de coronamaatregelen: er gingen minder personen de weg op, waardoor mogelijk ook minder personen onder invloed van alcohol of drugs de weg op gingen. In 2022 waren er minder coronamaatregelen, mogelijk steeg hierdoor het aantal opgelegde educatieve maatregelen ten opzichte van 2021. Het aantal opgelegde educatieve maatregelen lijkt in 2022 langzaam op het niveau te komen van voor de coronapandemie.
- **Ontwikkeling:** in 2022 registreerde de politie 41.085 verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs. Dit was een forse stijging ten opzichte van 2021 toen de politie 30.560 verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs registreerde. Ook het aandeel verdachten van rijden onder invloed ten opzichte van het totaal aantal verdachten van verkeersmisdrijven steeg in 2022: het aantal verdachten van rijden onder invloed is harder gestegen dan het totaal aantal verdachten van verkeersmisdrijven.
- **Bron:** CBS. Geregistreeerde criminaliteit; soort misdrijf, regio [Internet]. 2023. Available from: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table?fromstatweb>
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in 2022 van het *aantal* verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in 2022 van het *aandeel* verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- CBR: de stijging van het aantal en aandeel door de politie geregistreeerde verdachten van rijden onder invloed in 2022 zou verband kunnen houden met de coronapandemie. In 2020 en 2021 kunnen het aantal en aandeel door de politie geregistreeerde verdachten van rijden onder invloed mogelijk gedaald zijn als gevolg van de coronamaatregelen (er gingen minder personen de weg op, waardoor mogelijk minder personen onder invloed van alcohol of drugs de weg op gingen). Daarnaast zou het mogelijk kunnen zijn dat de nadruk van de handhaving als gevolg van de coronamaatregelen verschoven is van de verkeershandhaving naar de handhaving op contactverboden. Een aanvullende verklaring voor de stijging in 2022 zou mogelijk kunnen zijn dat er meer nadruk ligt op de handhaving van rijden onder invloed.
- **Vraag:** hoe verhoudt de stijging van de door de politie geregistreeerde verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs in 2022 zich tot de stijging van de rijgeschiktheidsonderzoeken die het CBR is gestart en de cursussen die het CBR heeft opgelegd in 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- CBR: er zit mogelijk een verband tussen de stijging van het aantal door de politie geregistreeerde verdachten van rijden onder invloed en de stijging van het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken bij het CBR. Een groot deel van de instroom van het CBR is afkomstig van meldingen door de politie. Meer geregistreeerde verdachten voor rijden onder invloed zou ertoe kunnen leiden dat er meer meldingen bij het CBR gedaan worden. Hierdoor is het mogelijk dat het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken stijgt.

Thema 3. Toezichten en werkstraffen reclassering

- **Ontwikkeling:** het aantal (unieke) cliënten dat onder toezicht van de reclassering staat daalt sinds 2018. Voor 2020, 2021 is die daling mogelijk toe te schrijven aan de (gevolgen van de) coronamaatregelen. In 2022 stonden 27.809 (unieke) cliënten onder toezicht van de reclassering. In 2021 ging het om 29.004 (unieke) cliënten. In 2018 stonden 32.387 (unieke) cliënten onder reclasseringtoezicht.
- **Bron:** registraties SVG.

- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling sinds 2018 van het aantal (unieke) cliënten dat onder toezicht van de reclassering staat?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- 3RO: op dit moment zijn er nog geen mogelijke verklaringen voor de ontwikkelingen in de afgelopen jaren in het aantal (unieke) cliënten dat onder toezicht stond van de reclassering.
- **Ontwikkeling:** in 2022 zijn 28.202 werkstraffen uitgevoerd, wat vergelijkbaar is met het aantal werkstraffen in 2021 (28.269). Deze aantallen zijn bijna het dubbele van het aantal werkstraffen dat in 2020 is uitgevoerd (16.511), maar minder dan het aantal werkstraffen dat in 2019 en 2018 is uitgevoerd (34.207 in 2019 en 35.327 in 2018).
- **Bron:** registratie SVG.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor het gelijk blijven van het aantal werkstraffen dat uitgevoerd is in 2022, met het oog op de invloed van de coronamaatregelen in 2020 en 2021?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- 3RO: op dit moment zijn er nog geen mogelijke verklaringen voor de ontwikkelingen in de afgelopen jaren in het aantal uitgevoerde werkstraffen.

Thema 4. Ontwikkelingen justitiabelen met de verblijftitel 'Inrichting stelselmatige daders' (ISD)

- **Ontwikkeling:** het aantal justitiabelen met de verblijftitel ISD daalt sinds 2020. In 2020 hadden 728 justitiabelen de verblijftitel ISD, in 2021 en 2022 waren dat er respectievelijk 636 en 525. Ook het percentage justitiabelen met de verblijftitel ISD die deelnamen aan een zorgtraject buiten de penitentiaire inrichting nam af in 2022. In 2021 was het percentage justitiabelen met de verblijftitel ISD die deelnamen aan een zorgtraject buiten de penitentiaire inrichting 39 procent, in 2022 was dit 33 procent.
- **Bron:** registraties DJI.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling in het aantal justitiabelen met de verblijftitel ISD sinds 2020?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling in het percentage justitiabelen met de verblijftitel ISD die deelnamen aan een zorgtraject buiten de penitentiaire inrichting?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- DJI: de daling in het aantal justitiabelen met de verblijftitel ISD sinds 2020 zou mogelijk verband kunnen houden met de coronapandemie. Als gevolg van de coronamaatregelen is het mogelijk dat er minder veelplegers en overlastgevers opgepakt zijn door de politie en ook minder veelplegers of overlastgevers vervolgens berecht zijn. Dit zou eventueel kunnen leiden tot minder justitiabelen met de verblijftitel ISD.
- DJI: een mogelijke verklaring voor de daling in het percentage justitiabelen met de verblijftitel ISD die deelnamen aan een zorgtraject buiten de penitentiaire inrichting is de coronapandemie. Als gevolg van de coronamaatregelen was het lastiger om gedetineerden extramuraal te plaatsen. Daardoor zijn er in deze periode meer praktische trajecten gestart waarbij gedetineerden met de verblijftitel ISD ambulante zorg binnen detentie ontvingen en mogelijk voor de dagbesteding extramuraal geplaatst worden.

Groepsgesprek 3: Nationale Politie

Bij dit groepsgesprek was één medewerker aanwezig van de Nationale Politie. Dit gesprek vond plaats op 27 september via Microsoft Teams.

Thema 1. Door de politie geregistreerde harddrugsincidenten

- **Ontwikkeling:** het aantal door de politie geregistreerde harddrugsincidenten schommelde in de periode 2014-2022 tussen de 7.100 en 8.500 incidenten per jaar. In 2019 was er echter een piek te zien. In dat jaar registreerde de politie namelijk 8.720 harddrugsincidenten. In 2020 en 2021 daalde het aantal geregistreerde harddrugsincidenten naar respectievelijk 7.963 en 7.167. In 2022 steeg het aantal incidenten weer naar 8.201.
- **Bron:** BVH-registraties Nationale Politie.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de piek in geregistreerde harddrugsincidenten in 2019?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in geregistreerde harddrugsincidenten in 2022 ten opzichte van 2021?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: op dit moment zijn er geen concrete, mogelijke verklaringen voor de ontwikkelingen in geregistreerde harddrugsincidenten. Enerzijds zouden de coronamaatregelen van invloed kunnen zijn op de ontwikkelingen in 2020 en 2021. Anderzijds is het ook mogelijk dat de capaciteit bij de politie op een andere manier is ingezet. Het is echter onduidelijk welke mogelijke verklaring er is voor de ontwikkelingen in het aantal geregistreerde harddrugsincidenten.

Thema 2. Gevarenclassificaties in politieregistraties

- **Ontwikkeling:** het aantal geregistreerde verdachten met de gevarenclassificatie 'Alcoholist', 'Harddrugsgebruiker' of 'Alcohol en Drugsgebruiker' daalde in de periode 2016-2022 gestaag. Voor de gevarenclassificatie 'Alcoholist' daalde het aantal verdachten van 923 in 2016 naar 740 in 2022. Voor de gevarenclassificatie 'Harddrugsgebruiker' daalde het aantal verdachten van 5.420 in 2016 naar 3.877 in 2022. Voor de gevarenclassificatie 'Alcohol en Drugsgebruiker' daalde het aantal verdachten van 940 in 2016 naar 639 in 2022.
- **Bron:** BVH-registraties Nationale Politie.
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling van het aantal verdachten met een van deze drie gevarenclassificaties tussen 2016 en 2022?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: op dit moment zijn er geen concrete, mogelijke verklaringen voor de daling van het aantal verdachten met een van deze drie gevarenclassificaties tussen 2016 en 2022.

Thema 3. Rijden onder invloed

- **Ontwikkeling:** in 2022 registreerde de politie 41.085 verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs. Dit was een forse stijging ten opzichte van 2021, toen de politie 30.560 verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs registreerde. Het aandeel verdachten van rijden onder invloed ten opzichte van het totaal aantal verdachten voor verkeersmisdrijven steeg in 2022: het aantal verdachten van rijden onder invloed is harder gestegen dan het totaal aantal verdachten van verkeersmisdrijven.
- **Bron:** CBS. Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio [Internet]. 2023. Available from: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table?fromstatweb>
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in 2022 van het aantal verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: op dit moment zijn er geen concrete, mogelijke verklaringen voor de stijging in 2022 van het aantal verdachten van rijden onder invloed van alcohol en/of drugs.

Thema 4. Politieregistraties overlastincidenten door alcohol en drugs

- **Ontwikkeling:** het aantal politieregistraties voor overlastincidenten door alcohol en drugs is ten opzichte van 2021 sterk gestegen in 2022. In 2021 registreerde de politie 46.011 overlastincidenten door alcohol en drugs. In 2022 was dit aantal gestegen naar 55.971. Dit past in de stijgende trend die vanaf 2013 zichtbaar is.
- **Bron:** Politie. Geregistreerde overlast; soort overlast, gemeentelijke indeling 2023 [Internet]. 2023. Available from <https://data.politie.nl/#/Politie/nl/dataset/47021NED/table?ts=1681893074031>
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van de registraties voor overlastincidenten door alcohol en drugs in 2022 ten opzichte van 2021?
- **Vraag:** welke rol speelt de capaciteit van de politie binnen deze stijging?
- **Vraag:** welke mogelijke verklaringen zijn er voor het voortduren van de stijgende trend in geregistreerde overlastincidenten door alcohol en drugs?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: op dit moment zijn er geen concrete, mogelijke verklaringen voor de stijgende trend in geregistreerde overlastincidenten door alcohol en drugs. Enerzijds zouden de coronamaatregelen van invloed mogelijk kunnen zijn op de ontwikkelingen in 2020 en 2021. Anderzijds zou het ook kunnen zijn dat de capaciteit bij de politie op een andere manier is ingezet. Het is echter onduidelijk welke mogelijke verklaringen er zijn voor de ontwikkelingen in het aantal geregistreerde overlastincidenten door alcohol en drugs.

Regioplan

Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl

REGIOPLAN
PARTNER VOOR MAATSCHAPPELIJKE IMPACT